

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΨΧ-2503	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	3^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις, εστιασμένες συζητήσεις και εργαστηριακές ασκήσεις.	3	4	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	Επιστημονικής Περιοχής (Επιλεγόμενο)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Χωρίς προ-απαιτούμενα μαθήματα		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=4581		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
<p>Σκοπός του μαθήματος είναι οι φοιτητές και φοιτήτριες να εμβαθύνουν στην κατανόηση των κοινωνικών διαστάσεων των ψυχικών ασθενειών και των θεσμών που έχουν οργανωθεί για να τις διαχειριστούν, καθώς και τον τρόπο που οι κοινωνικές συνθήκες επηρεάζουν την ψυχική υγεία. Οι συμμετέχοντες/σες θα έρθουν σε επαφή με τις σημαντικότερες θεωρίες για την κοινωνική μορφοποίηση της ψυχικής ασθένειας καθώς και με τις σύγχρονες εξελίξεις στο χώρο της οργάνωσης της ψυχικής υγείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη της κοινοτικής ψυχικής υγείας, στον αντίστοιχο περιορισμό των ασυλικού τύπου ψυχιατρικών θεσμών καθώς και των σύγχρονων πρακτικών εαυτού που αποσκοπούν στην ατομική ευεξία. Προκειμένου οι φοιτητές/τριες να αποκτήσουν μια εμπειρικά θεμελιωμένη γνώση αυτών των θεμάτων οι διαλέξεις θα συνδυαστούν αφενός με πρακτικές ασκήσεις, και αφετέρου με επισκέψεις σε δομές ψυχικής υγείας και/ή παρουσιάσεις εκπροσώπων ψυχικής υγείας, επαγγελματιών και μη.</p> <p>Οι φοιτητές/τριες αναμένεται μετά το πέρας του εξαμήνου:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να αναγνωρίζουν την υποκειμενικότητα και ως κοινωνική και πολιτισμική οντότητα. - Να κατανοούν τις δυσκολίες στον ορισμό των ψυχικών ασθενειών. - Να είναι σε θέση να περιγράψουν τις κοινωνικές δυνάμεις που επιδρούν στην ψυχική υγεία και ασθένεια. - Να μπορούν να αξιολογούν τη σημασία της μορφής οργάνωσης του κράτους πρόνοιας στην διαμόρφωση των αναπαραστάσεων της ψυχικής υγείας και ασθένειας. - Να είναι σε θέση να περιγράψουν πως η ιστορικότητα καθορίζει τη συγκρότηση της υποκειμενικότητας. - Να μπορούν να κατανοήσουν και να περιγράψουν το πως σχετίζονται η ψυχική ασθένεια, και οι κοινωνικές δομές. - Να κατανοούν το πως οι ψυχοκοινωνικές εντάσεις οδηγούν σε στρατηγικές αναζήτησης

νοήματος στην καθημερινή ζωή.

Γενικές Ικανότητες

- **Κριτική Σκέψη και ενσυναίσθηση:** μέσω του εμπλουτισμού των θεωρητικών γνώσεων και του κοινωνιολογικού αναστοχασμού.
- **Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας:** μέσω της ευαισθητοποίησης σε ζητήματα κοινωνικών διακρίσεων, οικονομικών, πολιτισμικών και έμφυλων διαφορών.
- **Διεπιστημονικότητα:** Μέσω της εργασίας σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- **Προαγωγή της ελεύθερης και δημιουργικής σκέψης:** μέσω του συνδυασμού γνώσεων από διαφορετικά πεδία των κοινωνικών επιστημών, επικεντρωμένα στο πεδίο της ψυχικής υγείας.
- **Κοινωνιολογική φαντασία:** μέσω της ικανότητας να στοχάζονται το ατομικό ως άμεσα συσχετιζόμενο με το συλλογικό.

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα είναι οργανωμένο σε πέντε θεματικές ενότητες. Η πρώτη ενότητα επικεντρώνεται στην ιστορία της ψυχικής υγείας, ιδιαίτερα του ψυχιατρικού ασύλου. Η δεύτερη ενότητα αφορά τη σταδιακή αντικατάσταση του ψυχιατρείου από ένα δίκτυο κοινοτικού τύπου θεραπευτικών δομών, από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα κι εφεξής. Στην τρίτη ενότητα επιδιώκεται η επισκόπηση των βασικών κριτικών προσεγγίσεων που αναπτύσσονται στο χώρο των κοινωνικών επιστημών προκειμένου να εξηγηθεί μη αναγωγιστικά η ψυχική υγεία και ασθένεια. Στην τέταρτη ενότητα περιλαμβάνονται θέματα τα οποία σχετίζονται με νέους θεραπευτικούς προσανατολισμούς, στο πλαίσιο της κοινοτικής ψυχιατρικής. Η πέμπτη θεματική αφορά στη σχέση σύγχρονων πρακτικών εαυτού, συναισθημάτων και ψυχικής υγείας. Το περιεχόμενο του μαθήματος συνδέεται με τους 5 βασικούς άξονες του προγράμματος σπουδών: Επιστημονικές βάσεις [1], Επιστημονική έρευνα και Κριτική Σκέψη [2], Ηθική και κοινωνική ευθύνη [3], Ικανότητα Επικοινωνίας [4], Βασική προετοιμασία για αποφάσεις καριέρας και επαγγελματικής αποκατάστασης [5].

Συγκεκριμένα, τα μαθήματα είναι διαρθρωμένα ως εξής:

1. Η ΨΥΧΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ [1, 2, 4, 5]

- Ψυχολογία και κοινωνιολογία.
- Ψυχιατρική και ιατρική.
- Παράδειγμα I: Η αυτοκτονία ως κοινωνικό γεγονός.
- Παράδειγμα II: Η περίπτωση της φρενολογίας ως αρχαϊκού παρελθόντος της γενετικής.
- Η ιστορική και κοινωνική διαμόρφωση των νοσολογικών κατηγοριών.

- Η σύμπλευση ψυχιατρικής και δικαστικής εξουσίας.

2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ [1, 2, 5]

- Η ιστορία της ψυχιατρικής τον 19ο αιώνα
- Παράδειγμα I: Το Δρομοκαΐτειο και η ιστορία του.
- Παράδειγμα II: Ψυχική υγιεινή για παιδιά και νέους, Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών.
- Παράδειγμα III: Η περίπτωση της Λέρου.

3. ΤΟ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΑΣΥΛΟ ΩΣ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ [1, 2, 5]

- Βιοπολιτικές και ψυχοπολιτικές.
- Ο ψυχιατρικός εγκλεισμός ως νεωτερικό κοινωνικό φαινόμενο.
- Ο ψυχιατρικός εγκλεισμός ως μηχανισμός παραγωγής γνώσης για τον ανθρώπινο ψυχισμό.

4. ΤΟ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΑΣΥΛΟ ΩΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ [1, 2, 5]

- Η «ηθική σταδιοδρομία» του τροφίμου του ψυχιατρικού ασύλου.
- Ο «κόσμος του προσωπικού» και ο «κόσμος των τροφίμων», στο ψυχιατρικό άσυλο.
- Το ψυχιατρικό άσυλο ως «τόπος σύμβολο κοινωνικών ορίων».
- Ψυχιατρική διάγνωση, νοσηλεία και στίγμα.

5. ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ [1, 2, 5]

- Κοινωνικά κινήματα εντός και επί της ψυχιατρικής.
- Η αμφισβήτηση του ψυχιατρικού εγκλεισμού.
- Η ανάπτυξη της κοινοτικής ψυχικής υγείας.
- Νέοι τόποι και νέοι τρόποι θεραπείας.
-

6. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ [1, 2, 5]

- Η ψυχιατρική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα: ιστορία και κοινωνικά συμφραζόμενα.
- Η ψυχιατρική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα: οι νέες δομές ψυχικής υγείας.
- Παράδειγμα I: Η περίπτωση της Κρήτης.
- Παράδειγμα II: Οι κινητές μονάδες ψυχικής υγείας.
- Επανεένταξη ψυχικά πασχόντων: θεραπευτικές πρακτικές, προκλήσεις και αδιέξοδα.

7. ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ [1, 2]

- Η «τρέλα» ως παρέκκλιση.
- Η έννοια της «επικινδυνότητας» και οι ιδεολογικές συνεκδοχές της.
- Η φυλακή ως θεσμός αναμόρφωσης.
- Υποκειμενικές διαστάσεις της ψυχικής ασθένειας: βιογραφική ρήξη και πρακτικές εαυτού.
- Πολιτισμός και διαμόρφωση της υποκειμενικότητας.
- Παράδειγμα I: Κατάθλιψη και κοινωνία.
- Παράδειγμα II: Η θετική ψυχολογία ως ιδεολογία.

8. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ [1, 2, 3]

- Φύλο και ψυχική υγεία.
- Κοινωνική τάξη και ψυχική υγεία.
- Πολιτισμικές διαφορές και ψυχική υγεία.

9. ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ [1, 2]

- Μορφές βιογραφίας στη σύγχρονη κοινωνία.
- Κοινότητες και ψυχική υγεία.
- Οργανώσεις ασθενών και επαγγελματιών ψυχικής υγείας.

10. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ [1, 2]

- Ο «Έλληνας εαυτός» και η δημιουργία της ελληνικής ψυχιατρικής.
- Πολιτισμός και ερμηνεία της ασθένειας.
- Πολιτισμός και καθημερινότητα του εγκλεισμού.
- Διαφορετικότητα, πολιτισμός και ψυχική ασθένεια.
- Ποίηση και ψυχιατρική εμπειρία.
- Παράδειγμα I: «Τρέλα» και λογοτεχνία.
- Παράδειγμα II: «Τρέλα» και κινηματογράφος

11. ΙΑΤΡΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΠΟΙΗΣΗ [1, 2, 3]

- Η ιατρικοποίηση των ψυχικών προβλημάτων.
- Η ιατρικοποίηση των κοινωνικών προβλημάτων.
- Η ψυχολογικοποίηση των κοινωνικών προβλημάτων.
- Η ψυχολογικοποίηση ως ευρύτερη διαδικασία.

12. ΒΙΟΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΕΣ [1, 2, 3]

- Δίκτυα και οργανώσεις ασθενών και αρνητών των ψυχιατρικών νοσολογικών κατηγοριών.
- Εργασία και ψυχική υγεία.
- Οργανώσεις αυτοβοήθειας και συνηγορίας.
- Παράδειγμα I: ΚΟΙΣΠΕ.
- Παράδειγμα II: Επιζώντες της ψυχιατρικής.

13. ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΥΑΛΩΤΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΡΕΥΣΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ [1, 2]

- Κοινωνικά συναισθήματα.
- Συναισθήματα την εποχή της ρευστότητας.
- Συναισθήματα, ευεξία και ιδεολογία.

(4). ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Δια ζώσης		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	<ul style="list-style-type: none"> - Παρουσιάσεις Power Point - Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-learn 		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	ECTS μονάδες
	Διαλέξεις- παραδόσεις μαθήματος	39 ώρες (13 διαλέξεις X τρεις ώρες)	1,50
	Αυτοτελής μελέτη προετοιμασία τελικών εξετάσεων	60 ώρες	2,4
	Τελικές εξετάσεις	3 ώρες	0,10
	Σύνολο Μαθήματος	102	4,00
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών γίνεται στην ελληνική γλώσσα και βασίζεται (α) σε ενδιάμεσες ασκήσεις σε ποσοστό 20%, και (β) σε τελική γραπτή εξέταση σε ποσοστό 80%. Η γραπτή εξέταση βασίζεται σε ερωτήσεις ανάπτυξης.</p>		

(5.) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<p>Ξενόγλωσση</p> <p>Adams, R. E., Boscarino, J. A., & Galea, S. (2006). Social and psychological resources and health outcomes after the World Trade Center disaster. <i>Social Science & Medicine</i>, 62(1), 176–188.</p> <p>Arboleda-Florez, J., & Stuart, H. (2012). From sin to science: Fighting the stigmatization of mental illness. <i>Canadian Journal of Psychiatry</i>, 57(8), 457–463.</p> <p>Blue, A. (1991). <i>Culture, nevra, and institution: The making of Greek professional ethopsychiatry</i>. Case Western Reserve University.</p> <p>Bury, M. R. (1991). The sociology of chronic illness: A review of research and prospects. <i>Sociology of Health and Illness</i>, 13(4), 451-468.</p> <p>Bury, M. R. (1997). <i>Health and illness in a changing society</i>. Routledge.</p> <p>Castel, R. (1976). <i>L'ordre psychiatrique</i>. Minuit.</p> <p>Corrigan, P. W., Markowitz, F. E., & Watson, A. C. (2004). Structural levels of mental illness stigma and discrimination. <i>Schizophrenia Bulletin</i>, 30(3), 481–491.</p> <p>Ehrenberg, A. (1995). <i>L'individu incertain</i>. Calmann-Lévy.</p> <p>Ehrenberg, A. (1998). <i>La fatigue d'être soi</i>. Odile Jacob.</p> <p>Ehrenberg, A., & Lovell, A. (Eds.). (2001). <i>La maladie mentale en mutation</i>. Odile Jacob.</p> <p>Grob, G. N. (1991). <i>From asylum to community</i>. Princeton University Press.</p> <p>Grollman, E. A. (2012). Multiple forms of perceived discrimination and health among adolescents and young adults. <i>Journal of Health and Social Behavior</i>, 53(2), 199–214.</p> <p>Kleinman, A. (1988). <i>The illness narratives: Suffering, healing and the human condition</i>. Basic Books.</p> <p>Perdikari, E., Paraskevopoulou, S., & Tzanakis, M. (2022). Depression and perspectives of life of the elderly in Greece. <i>Agora Psycho-Pragmatica</i>, 15(1), 1-12.</p> <p>Rothman, D. (1971). <i>The discovery of the asylum</i>. Little Brown.</p> <p>Rothman, D. (1980). <i>Conscience and convenience: The asylums and its alternatives in progressive America</i>. Little Brown.</p> <p>Savvakis, M., & Tzanakis, M. (2004). The researcher, the field and the issue of entry: Two cases of ethnographic research concerning asylums in Greece. <i>Sociology Research Online</i>, 9(2).</p> <p>Scheff, T. (1984). <i>Being mentally ill</i>. Aldine De Gruyter.</p>

- Siettou, E., Paraskevopoulou, S., Tzanakis, M., & Perdicari, E. (2022). Self-stigma, self-esteem, and perception of “functioning” of people with schizophrenia as a factor in their integration into the labor market. *Journal of Psychology and Behavioral Science*, 10(2), 9-19.
- Siettou, E., Paraskevopoulou, S., Tzanakis, M., & Perdicari, E. (2022). Self-care? Narratives of patients diagnosed with schizophrenia and the issue of identity-management. *Journal of Sociology and Social Work*, 10(2).
- Swain, G. (1997). *Le sujet de la folie*. Calmann-Lévy.
- Tzanakis, M. (2022). The concept of Ulysses as an understanding form of mental illness in individualized societies: Testimonies in the Greek post-asylum era. *Psychology and Behavioral Sciences International Journal*, 20(1), 556029.
- Vavvos, A., Tzanakis, M., & Triliva, S. (2022). From the world of falsehood to the world of truth: Recovery and reflexivity in clubs of families with alcohol-related problems in Crete. *Journal of Community Psychology*, 1-7.
- Wilkinson, R. G. (2005). *The impact of inequality: How to make sick societies healthier*. New Press.
- Wilkinson, R. G., & Pickett, K. E. (2017). The enemy between us: The psychological and social costs of inequality. *European Journal of Social Psychology*, 47(1), 11–24.
- Winterson, J. (2011). *Why be happy when you can be normal?* Grove Press.
- Wodtke, G. T. (2016). Social class and income inequality in the United States: Ownership, authority, and personal income distribution from 1980 to 2010. *American Journal of Sociology*, 121(5), 1375–1415.
- Woods, M. B., & Woods, M. (2014). *Ancient medical technology: From herbs to scalpels*. Twenty-First Century Books.
- Woods, M., Macklin, R., Dawkins, S., & Martin, A. (2019). Mental illness, social suffering and structural antagonism in the labour process. *Work, Employment and Society*, 33(6), 948–965.
- Yuen, H. K., Huang, P., Burik, J. K., & Smith, T. G. (2008). Impact of participating in volunteer activities for residents living in long-term-care facilities. *American Journal of Occupational Therapy*, 62(1), 71–76.

Ελληνόγλωσση

- Blue, A. (1999). *Η δημιουργία της ελληνικής ψυχιατρικής*. Εξάντας.
- Pilgrim, D., & Rogers, A. (2004). *Κοινωνιολογία της ψυχικής υγείας και ασθένειας*. Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός.
- Elias, N. (1997). *Η εξέλιξη του πολιτισμού (Vol. I & II)*. Νεφέλη.
- Foucault, M. (1975). *Η ιστορία της τρέλας*. Ηριδανός.
- Foucault, M. (1989). *Επιτήρηση και τιμωρία*. Ράππας.
- Foucault, M. (Ed.). (2002). *Εγώ, ο Πιερ Ριβιέρ, που έσφαξα τη μητέρα μου, την αδερφή μου και τον αδερφό μου...* Κέδρος.
- Furr, A. (2023). *Κοινωνιολογία της ψυχικής υγείας και ασθένειας*. Πεδίο
- Goffman, E. (1994). *Τα άσυλα*. Ευρύαλος.
- Lanteri-Laura, G. (1999). *Η ιστορία της φρενολογίας*. Εξάντας.
- Lash, Ch. (2002). *Η κουλτούρα του ναρκισσισμού*. Νησίδες.
- Marcuse, H. (1981). *Ερως και πολιτισμός*. Κάλβος.
- Αξελός, Κ. (1992). Το πρόβλημα της τρέλας. *Τετράδια ψυχιατρικής*, 39, 28-40.
- Ατζινά, Λ. (2004). *Η μακρά εισαγωγή της ψυχανάλυσης στην Ελλάδα*. Τρίαψις Λόγος-Ενάντας.
- Ζάρκος, Γ. (1981). *Η τρέλα σε όλα τα στάδια*. Κάλβος.
- Ζάρκος, Γ. (1981). *Ζωντανά πτώματα*. Κάλβος.
- Ζήση, Α. (2002). *Επανάσταση ψυχικά πασχόντων*. Τυπωθήτω.
- Καζολέα-Ταβουλάρη, Π. (2002). *Η ιστορία της ψυχολογίας στην Ελλάδα: 1830-1987*. Ελληνικά Γράμματα.
- Καιροφύλας, Γ. (1986). *Αυτοί οι ωραίοι τρελοί*. Εκδόσεις Φιλιππότη.
- Μαδιανός, Μ. (2000). *Κοινωνική ψυχιατρική και κοινωνική ψυχική υγιεινή*. Καστανιώτης.
- Μεγαλοοικονόμου, Θ. (2001). Ιδεολογίες του ψυχιατρικού εκσυγχρονισμού. *Τετράδια ψυχιατρικής*, 75, 33-45.
- Μπαϊρακτάρης, Κ. (1994). *Ψυχική υγεία και κοινωνική παρέμβαση*. Εναλλακτικές Εκδόσεις.
- Πλουμπίδης, Δ. (1989). *Ιστορία της ψυχιατρικής στην Ελλάδα*. Εξάντας.
- Τζανάκης, Μ. (2020). Η έννοια του εαυτού στο ύστερο έργο του Michel Foucault. *Δοκιμές*, 23-24: 49-64.
- Τζανάκης, Μ. (2008). *Πέραν του ασύλου*. Συναψεις.

Τζανάκης, Μ. (2012). *Ψυχική ασθένεια και σύγχρονες πρακτικές του εαυτού*. Πεδίο.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *Society and Mental Health*
- *Journal of Health and Social Behaviour*
- *SSM - Mental Health*